

Николай КОВАЧЕВ (Велико Търново)

ЕДНА ОТ ПЪРВИТЕ К. Ф. Н. ПО БЪЛГАРСКА
АНТРОПОНИМИЯ –
АНАСТАСИЯ КОНДУКТОРОВА-ВЪЛКАНОВА

Не са мнозина “докторите и кандидатите на филологическите науки” по българска ономастика у нас, а още по-малко те са по българска антропонимия, свързана със собствените имена на българите. Една от тях е к. ф. н. Анастасия Стефанова Кондукторова-Вълканова.

Родена е в семейството на зъботехник и учителка на 2 ноември 1952 г. в “града на 100-те хайдутини” – Сливен. Завършва основно и средно образование в родния си град, а висше – българска филология – във Великотърновския университет в периода 1970 – 1974 г. По време на следването си проявява особен интерес към езиковедските дисциплини и към проблемите на българската ономастика. Като член на Кръжочка по българска ономастика и на ръководството му, тя сътрудничи на Кабинета по ономастика към Катедра по българско езикознание и участва в летните експедиции по събиране от терена на ономастични материали. Под ръководството на проф. Н. К о в а ч е в проучва в исторически план личните имена на жителите в Сливен и изнася научни доклади на VI и VII републикански преглед на ТНТМ, получавайки награда от Съюза на научните работници; докладът ѝ *Статистически наблюдения върху личните имена в Сливен за периода 1870 - 1900 година* намира място в сборника “Студентски изследвания” (ВТУ, 1973, № 2, 47–61). На държавен изпит зачитава с отличие дипломна работа на тема *Статистически наблюдения върху личните имена в Сливен за периода 1870 – 1970 година*.

След завършване на висшето си образование Кондукторова-Вълканова е преподавател по български език и литература в Института за чуждестранни студенти – филиал в Сливен; от 1975 до 1978 г. е редовен аспирант по общо езикознание с научен ръководител проф. Н. К о в а ч е в

и разработва кандидатска дисертация неразработваната тема *НАЧИНИ ЗА ОБРАЗУВАНЕ НА ЛИЧНИ ИМЕНА от славянски произход в съвременната българска антропонимия*. След изтичането на аспирантурата ѝ тя временно постъпва асистент по общо езикознание, а по-късно специалист-филолог към Кабинета по българска ономастика; включена е към НИС по създаване на "Нормативен честотно-тълковен речник на личните имена у българите" за периода 1901 – 1970 година.

Във връзка с дисертационния си труд тя помества статиите си:

Личните имена от славянски произход с препозитивна морфема в съвременната българска антропонимия (– В: Аспирантски сборник, № IV, св. 2. Езикознание. В. Търново, ВТУ, 1977, 73–81), където се разглеждат лични имена с префикси без-, о-, об-, раз-, пре-; префикслни нарицателни, употребени като собствени имена; лични имена с частици. Втората статия засяга *Сложните имена от славянски произход в съвременното именуване на българите [словообразователна структура]* (– В: Аспирантски сборник, № V, св. 1. Езикознание и литературознание. В. Търново, ВТУ, 1979, 23–33), а трета – *Суфиксалните български имена в съвременната антропонимия от славянски произход* (– В: Трудове на ВТУ. Филолог. ф-т. Т. 18. 1983, 9–40).

Дисертационният труд на Кондукторова-Вълканова, обсъден в Катедрата по българско езикознание през 1980 г., рецензиран от чл. кор. проф. д-р Иван Дуриданов и ст. н. с. I ст. Стефан Илчев, бива защитен в Специализирания научен съвет към Единния център по език и литература при БАН на 26 януари 1983 г. и оценен като важен принос в българската ономастика.

Разработката се състои от увод, три части, съдържащи седемнадесет глави, заключение и изводи, речник и показалци, в обем на 388 машинописни страници. Имайки предвид поставената цел да се разгледат основните начини за образуване на съвременните лични имена от славянски произход в нашата антропонимия, в дисертацията се разработват въпросите: уточняване на теоретичните словообразователни положения в антропонимията, като изходни позиции при разработка на темата; обосновка на използваната в разработката антропонимична терминология; анализ на словообразователните типове лични имена и мястото им в антропонимичната система, имайки предвид техния произход, развитие и продуктивност; и последен въпрос – установяване сходствата и различията на личните имена и нарицателните в областта на образуването и спецификата им.

Трите основни части на изложението в същинската част на изследването конкретно са посветени на:

I. Изходни принципи и методически въпроси: (Наличие и специфика на славянските имена в българската антропонимия; Същност на понятията “български лични имена от славянски произход” и “съвременна антропонимия”; Методи, терминологични уточнения, източници за лични имена; Проблемът за личните имена и образуването им в българската езиковедска литература.).

II. Специфика на личното име и на неговото образуване: (Същност на личното име; Значение на личното име; Лично и нарицателно име; Антропонимично образуване. Словообразователни антропонимични единици; Словообразователна структура на личните имена; Синхронно антропонимично образуване. Продуктивност; Антропонимичен словообразователен процес.).

III. Начини на антропонимично образуване: (Антропонимична конверсия; Антропонимична суфиксация; Композиция; Образуване на двойни лични имена; Антропонимично съкращение и Антропонимично новообразуване.).

Наблюденията на дисертантката върху образуването на личните имена от славянски произход в нашата съвременна антропонимия довеждат до няколко важни теоретични и практически изводи. Антропонимичната ни система продължава да се характеризира със словообразователната си активност – създаване на нови лични имена, видоизменяне на други и отмиране на трети. В словообразуването ясно се проявява отношението между общославянското и националноспецифичното в тяхното единство. Специфично българското се проявява в конкретен подход към определени словообразователни начини, в избор и предпочитание на отделни словообразователни средства и типове, в продуктивност на един или друг вид лични имена.

Образуването на лични имена трябва да се свързва със съвременните езикови необходимости: а) Запазване самобитността и оригиналността на нашата българска антропонимия — възраждане на отделни позабравени славянски типове имена, чрез подходящи словообразователни начини и средства в рамките на нашата езикова система; б) Обогаляване и разнообразяване на антропонимичната ни система с нови имена, отговарящи на общославянски традиции.

При създаването на нови лични имена трябва да се проявява висока езикова култура, да се прилага широко теоретико-практическо познание, разумен акт на творчество според спецификацията и законите на нашия славянобългарски език. Да се разкрият и направят достойни

приемливите норми по създаване и приемане на подходящи “хубави лични имена от славянски и български” произход. Да се убеди българското гражданство, че проблемът на личните имена не е тясно личен, семеен, а национален, общественопатриотичен проблем и дълг.

За съжаление, дългоочакваното отпечатване на дисертацията на Кондукторова-Вълканова още не е осъществено. В сп. “Език и литература” излизат приносните ѝ статии: *Новите сложни лични имена в българската антропонимия* (г. 41, 1986, № 5, 77–82); *Антропонимията – един възможен път към света на Елинпелиновите герои* (г. 44, 1989, № 1, 52–58); *За семантиката на някои собствени имена в българските народни приказки, вълшебни и новелистични* (г. 47, 1992, № 1, 96–103).